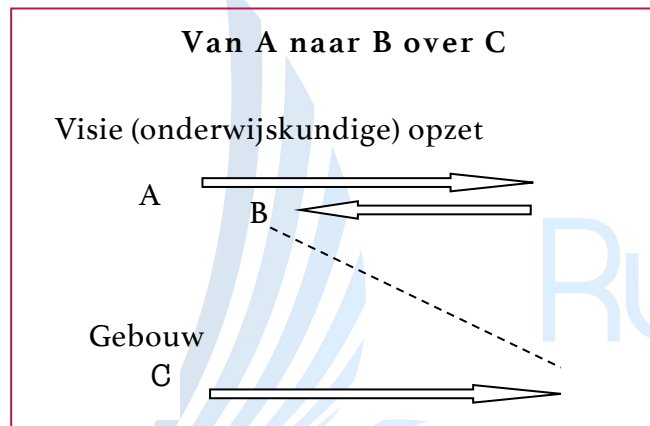

De acht stappen naar een programma van eisen

Hoe gaat 'Ruimte aan leren' doorgaans te werk? Bij het begeleiden van scholen en organisaties die een concept of een ontwerp voor een nieuw gebouw willen maken, hanteert 'Ruimte aan leren' een uitgangspunt dat is weergegeven in het volgende schema.

Het uitgangspunt komt erop neer dat je niet moet uitgaan van de beperkingen van een concept en/of gebouw om op basis daarvan een ontwerp te maken. Je loopt dan de kans dat je over een aantal jaren moet vaststellen dat de ontwikkelingen in de maatschappij, het onderwijs en de ondersteunende voorzieningen om weer een ander gebouw vragen. Wij kiezen er voor om uit te gaan van de kansen en mogelijkheden die er liggen om op deze wijze een toekomstbestendig concept en/of gebouw te realiseren.

De beste manier om een zo duurzaam mogelijk concept en/of gebouw te ontwerpen is om samen vast te stellen hoe je het onderwijs en de voorzieningen over 5-10 jaar zou willen laten werken. Op basis van die toekomstige vorm van onderwijs en de visie op de participerende voorzieningen ontwerp je de functie-eisen van een gebouw. Voor een onderwijsvoorziening geldt dan uiteraard dat je die gewenste vorm van onderwijs niet van de ene op de andere dag realiseert.

Van een bijvoorbeeld op te zetten brede school binnen een voorziening zullen de kinderopvang/peuterspeelzaal, de basisschool en de VO-school de kern vormen.

Meer specifiek voor het onderwijs moeten we dus kijken naar welke vernieuwingen je in dat nieuwe gebouw al direct toepast als eerste stap op weg naar het toekomstmodel.

We noemen dit: denken van A (nu) over C (5-10 jaar) naar B (morgen). Daarbij hoort een werkwijze die we willen omschrijven als 'designing down'. Deze is uitgewerkt in 8 stappen en de onderstaande beschrijving is in eerste instantie voor een 'kernvoorziening onderwijs' uitgewerkt.

Stap 1 – Ontwikkelingen

Nadenken over ontwikkelingen in onderwijs en samenleving is de eerste stap in elk ontwerpproces. Elke school zal deze ontwikkelingen op haar eigen manier analyseren en wegen.

Stap 2 – Uitgangspunten

Formuleren van uitgangspunten die resulteren uit de analyse en weging van de ontwikkelingen met het oog op het onderwijs op school over 8 à 10 jaar.

Stap 3 – Activiteiten

Vaststellen van toekomstige activiteiten van leerlingen en leerkrachten: welke activiteiten wil je als school bevorderen en welke wil je terugdringen?

Stap 4 – Scripts

Alle activiteiten zijn onderdeel van een onderwijsproces en vinden plaats in een bepaalde volgorde en in groeperingsvormen: onderwijsscripts. Een onderwijsscript geeft aan hoe de schooldagen van leerlingen en leerkrachten verlopen.

Stap 5 – Werkvormen, groeperingen en tijdsverhoudingen

Standaardiseren van werkvormen die de school wil onderscheiden en aangeven welk deel van de tijd aan de verschillende genormeerde werkvormen ze wil besteden. Zo kan het aantal benodigde werkplekken voor elke soort werkvorm worden vastgesteld.

Stap 6 – Ruimtes

Pas zodra de stappen 1-5 doorlopen zijn kan een voorzichtige inschatting van de benodigde ruimtes worden gemaakt.

Stap 7 – Vlekkenplan

Opstellen van een globaal 'vlekkenplan' (officieel een 'ruimte-relatie-schema' geheten) waarmee een architect en/of school verder kan met de uitwerking.

Stap 8 – Leerlingen denken mee

'Ruimte aan leren' heeft ervaring opgedaan dat een 8^e stap waarin leerlingen (en/of ouders) meedenken over het nieuwe concept en/of gebouw van meerwaarde zijn in de idee-vormende fase.

Bij bovenstaande werkwijze gaan we ervan uit dat een nieuw concept of de inrichting van een school alsmede de ruimtes van ondersteunende voorzieningen sterk bepaald wordt door de activiteiten die erin moeten plaatsvinden. Die activiteiten moeten afgeleid worden van de onderwijskundige uitgangspunten van de school en tevens de visie en uitgangspunten van eventueel betrokken instellingen. Deze visies en uitgangspunten hangen op hun beurt weer samenhangen met maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen. Zijn de gewenste activiteiten van medewerkers en gebruikers eenmaal vastgesteld, dan kan gekeken worden welke ruimtesoorten daarvoor nodig zijn. Essentieel daarbij is de onderverdeling: monofunctioneel/specifiek en multifunctioneel/algemeen. Voor de kernvoorziening onderwijs dient tegelijkertijd de vraag beantwoord te worden via welke ordening van leerkrachten en groepen leerlingen en via welke dagindeling het gebouw zo efficiënt mogelijk kan worden gebruikt.

Tijdens het traject krijgen de medewerkers van de kernvoorziening onderwijs de gelegenheid zich te oriënteren op andere scholen; daarmee krijgen zij de nodige input voor een schooleigen invulling.

Tegelijkertijd moet de vraag beantwoord worden via welke docentenordering, leerlingenordering en via welk rooster het concept en/of gebouw zo efficiënt mogelijk kan worden gebruikt.

Voor een aantal van de ondersteunende voorzieningen, bibliotheek, sociaal-cultureel werk, muziekschool, sport, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk en andere belanghebbenden kan op parallelle wijze gewerkt aan de realisatie van hun ontwerpeisen.

Afhankelijk van de wensen van besturen en/of onderwijsorganisaties kan 'een plan van aanpak op maat' worden opgesteld.

Willem van Dam

info@ruimteaanleren.nl

06-51605315

Ruimte aan leren

Onderwijsadvies, Coaching,
Motiveren&inspireren